

ПРАВА на ВОЛЮ

№9 (252)
2009

Праваабарончы бюлетэнь

Менск, 14 траўня 2009 году.

За сыцяг, за мову...

14 траўня ў Менску была разагнаная акцыя апазіцыі, прымеркаваная да гадавіны рэферэндуму аб зьмене дзяржаўнай сімволікі і ўвядзеньні двухмоўя. Супраць людзей пад бел-чырвона-белымі сыцягамі былі кінутыя дзясяткі супрацоўнікаў АМАПу, узброеных дубінкамі.

Акцыю пад назвай Марш "За Незалежнасьць!" планавалі правесць у Менску актывісты арганізацыі Малады Фронт. Нагадаем, што 14 траўня 1995 году ў Беларусі быў праведзены рэферэндум, у выніку якога замест нацыянальнага бел-чырвона-белага сыцягу і гербу "Пагоня" ўвядзены неасавецкія дзяржаўныя сімвалы. Таксама дзяржаўнай мовай, акрамя беларускай, стала расейская. У выніку гістарычны нацыянальны бел-

чырвона-белы сыцяг быў у Беларусі забаронены, за яго ўзьняцьце на акцыях сталі арыштоўваць. На афіцыйным узроўні аддаецца перавага расейскай мове, у той час як беларускамоўныя школы зачыняюцца, а практычна ўсе дзяржаўныя СМІ перасталі карыстацца роднай мовай.

У знак пратэсту супраць такой палітыкі ўладаў у чарговую гадавіну рэферэндуму на Кастрычніцкую плошчу Менску выйшлі актывісты арганізацыі Малады Фронт і грамадзянскай кампаніі "Еўрапейская Беларусь".

Напярэдадні акцыі праходзілі затрыманьні дэмакратычных актывістаў у рэгіёнах, якія зьбіраліся ехаць у Менск. Арыштоўвалі апазіцыянераў і неласрэдна перад акцыяй, супрацоўнікі міліцыі дзяжурныя каля дамоў шмат якіх дэмакратаў.

Перад пачаткам акцыі, у 18.00, на Кастрычніцкай плошчы ўжо знаходзіліся дзясяткі супрацоўнікаў АМАПу ў форме і ў цывільным. Шмат у каго, хто ішоў у гэты час на плошчу, правяралі пашпарты.

Тым ня менш, тут змаглі сабрацца каля двух дзясяткаў моладзевых актывістаў. Удзельнікі акцыі разгарнулі нацыянальныя бел-чырвона-белыя сыцягі і расьцяжку "Малады Фронт". На маладых людзей адразу ж накінуліся дзясяткі супрацоўнікаў АМАПу, узброеных дубінкамі. З ужываньнем сілы, зьбіваючы нават дзяўчат, амапаўцы сталі адціскаць людзей з плошчы. Адно з актывістак міліцыянт схпіў за валасы і працягнуў па асфальце. Падчас разгону амапаўцы з азьвярзеньнем вырывалі з рук апазіцыянераў сыцягі, ламаючы праз калена тронкі.

(Працяг на стар. 4)

Свабоды слова менш, чым у Зімбабве...

Ужо шмат гадоў Беларусь знаходзіцца ў катэгорыі несвабодных краінаў, такіх, дзе, паводле ацэнак "Freedom House", свабодныя медыі ці адсутнічаюць увогуле, ці прысутныя ў вельмі нязначнай колькасьці.

Кіраўнік "Freedom House" Крыстафер Уолкер гаворыць: "Мы не назіралі істотных зьменаў, якія б палепшылі сытуацыю са свабодай слова ў краіне. Фактычна за апошнія пяць гадоў, калі назіраць за сытуацыяй у гэтым рэгіёне, Беларусь – адна з тых краінаў, дзе найбольшае паніжэньне свабоды слова і вельмі, вельмі непрыветны асяродак для свабоды СМІ".

У справядзачы "Freedom House" дасьледаваная сытуацыя ў 195 краінах сьвету. 64 з іх маюць статус несвабодных паводле індэксу свабоды слова. Уласьціва, з самых нізкімі адзнакамі трапілі Беларусь (188), Узьбекістан (189), Куба (190), Эрытрэя (191), Лівія (192), М'янма (193), Туркменістан (194) і Паўночная Карэя (195), якая замыкае сьпіс. Вышэйшую за Беларусь ацэнку атрымалі Экватарыяльная Гвінея (187), Зімбабве (186), Іран (182) ды іншыя краіны.

Першае месца ў сьвеце паводле рэйтынгу свабоды слова займае Ісландыя, за ёй ідуць Фінляндыя і Нарвегія. Суседняя з Беларуссю Літва знаходзіцца на 18-м, Латвія на 23-м, Польшча на 24 месцы, у гэтых краінах медыі прызнаныя свабоднымі, суседняя Украіна – на 55-м месцы – у катэгорыі часткова свабодных. Расія, як і Беларусь, мае статус несвабоднай паводле індэксу свабоды слова і знаходзіцца на 174 месцы. Дарэчы, у 2003 г. Расія яшчэ была ў сьпісе "часткова свабодных", з таго часу назіраецца паніжэньне яе рэйтынгу.

Намесьнік старшыні Беларускай асацыяцыі журналістаў Андрэй Бастунец ня лічыць высьновы "Freedom House" нечаканымі, бо Беларусь штогод трапляе пад крытыку міжнародных праваабарончых арганізацыяў: "Нават тыя крокі, якія былі зроблены пры канцы мінулага году – гэта вяртаньне ў сістэму распаўсюду выданьняў "На роднай волі" і "Нашай нівы" і некаторыя пазітыўныя моманты, зьвязаныя з ужываньнем новага Закону аб СМІ, – хутчэй сьведчаць пра нейкія паказальныя моманты, а не пра сістэмныя захаваньні, якія насамрэч могуць зьмяняць сытуацыю. І калі мы пачынаем рэкамендацыі Еўрапейскага парламенту Беларусі ў галіне сродкаў масавай інфармацыі, мы пачынаем, што ніводна з рэкамендацыяў не выконваецца."

Праваабарончыя матэрыялы
можна таксама прачытаць
на сайтах: www.spring96.org;
www.charter97.org; www.baj.ru

"Адкрытая палітычная шызафрэнія"

30 удзельнікаў "ланцугу памяці" затрыманыя ў Менску

7 траўня ў Менску прайшла акцыя, прысьвечаная памяці Юрыя Захаранкі. Перад пачаткам акцыі быў затрыманы старшыня Аб'яднанай грамадзянскай партыі Анатоль Лябедзька. Сваё затрыманьне ён назваў "адкрытай палітычнай шызафрэніяй".

У акцыі, якая праходзіла на Кастрычніцкай плошчы з 18.00 да 18.35, удзельнічала каля 150 чалавек, у тым ліку апазіцыйныя палітыкі Мікалай Статкевіч, Віцук Вячорка, Андрэй Саньнікаў, Дзмітры Бандарэнка, Артур Фінкевіч, Сяргей Скрабеч.

Акцыя была прысьвечаная памяці былога міністра ўнутраных справаў Юрыя Захаранкі, які прапаў бяз вестак 7 траўня 1999 году. Яе ўдзельнікі сталі ланцужком уздоўж праспекту Незалежнасці з бел-чырвона-белымі сьцягамі, партрэтамі Ю. Захаранкі і затрыманага прадпрымальніка з Ваўкавыску Мікалая Аўтуховіча, які знаходзіцца ў сьледчым ізалятары па вуліцы Валадарскага і абвясціў галадоўку пратэсту. Удзельнікі акцыі скандавалі лозунгі "Жыве Беларусь!", "Свабода!", "Свабоду палітвязьням!".

Насупраць іх, таксама ланцугом, сталі байцы міліцэйскага спецназу. Яны не давалі ўдзельнікам акцыі набліжацца да прыдарожнай часткі. Паводле ўдакладненых звестак, у Менску затрымана каля 30 уд-

Менск, 7 траўня 2009 году.

зельнікаў акцыі з нагоды 10-годзьдзя зьнікненьня Юрыя Захаранкі, што прайшла вечарам 7 траўня на Кастрычніцкай плошчы. Сярод затрыманых – Анатоль Лябедзька, Аляксей Сенчыла, Максім Сяргіец, Раман Багдановіч і Сяргей Казакоў, сябры Моладзі БНФ Сяргук Семяннюк, Ірына Сьмяян-Семяннюк і Антось Койпіш.

"Затрыманыя былі дастаўленыя

ў Цэнтральны РУУС. Потым іх адпускілі без складаньня пратаколаў", – паведаміла намесьнік старшыні Маладога Фронту Наста Палажанка. Паводле яе словаў, некаторыя актывісты згаджаюцца падпісаць паперу, дзе іх папярэджваюць аб незаконнасьці ўдзелу ў несанкцыянаваных акцыях. Тыя, каго няма ў дактылакапічнай базе МУС, робяць адбіткі пальцаў.

Малады Фронт – за "Школу для ўсіх"

5 траўня на цэнтральную плошчу Салігорску выйшлі маладафронтаўцы з расьцяжкай "Школа для ўсіх". Падчас пікету маладзёны распаўсюджвалі ўлёткі, прысьвечаныя незаконнаму выключэньню Івана Шылы са школы і гвалтоўнаму прызыву яго ў войска. Праз 20 хвілінаў на плошчу прыехалі дзьве машыны міліцыянтаў, якія затрымалі чатырох удзельнікаў – Хрысьціну Самойлаву, Глеба Сноркіна, Ілью Нагорнага, Насту Хадакоўскую, а таксама Іль-

лю Шыла, які рабіў фотарэпартаж з акцыі. У міліцыі на маладзёнаў былі складзены пратаколы аб адміністрацыйным правапарушэньні.

7 траўня ўдзельнікаў акцыі "Школа для ўсіх" наведлі супрацоўнікі міліцыі і ўручылі ім новыя павесткі ў суд. Такім чынам, судовое паседжаньне перанесена з 8 траўня на аўторак 12 траўня.

Судзіць будучы затрыманых падчас акцыі Хрысьціну Самойлаву,

Глеба Сноркіна і Ілью Нагорнага. Цягам месяца адміністрацыйнымі камісіямі райвыканкаму мусяць быць разгледжаныя справы непайнагадовых Ільлі Шыла і Насты Хадакоўскай.

Дайце магчымасьць скончыць вучобу!

Забраны ў войска Іван Шыла дагэтуль ня здаў апошні школьны экзамен

Актывісты Маладога Фронту 5 траўня пікетавалі Міністэрства абароны. Маладзёныя актывісты дамагаюцца для свайго салігорскага папчэніка дазволу здаць апошні школьны экзамен падчас вайскавай службы.

У аўторак удзень пяцёра актывістаў Маладога Фронту выйшлі да будынку Міністэрства абароны ў Менску ды разгарнулі расьцяжку "Школа для ўсіх", а таксама перадалі ў прыёмную зварот на імя міністра абароны Леаніда Мальцава з чарговай просьбай прадставіць забранаму ў войска Івану Шылу магчымасьць здаць апошні школьны экзамен. Распавядае адна з удзельнікаў акцыі Настасься Лойка: "Мы чакаем, што атрымаем ад Міністэрства абароны адэкватнае рашэньне аб дазволе Івану Шылу здаць апошні экзамен, асабліва зважаючы на тое, што пісьмовы дазвол самога Міністэрства адукацыі на гэта ўжо быў атрыманы".

Пасьля перадачы звароту маладафронтаўцы згарнулі расьцяжку і хутка разышліся, ніхто з удзельнікаў акцыі затрыманы ня быў.

Нагадаем, што за сваю палітычную дзейнасьць летась Іван Шыла быў адлічаны са школы за дзень да апошняга экзамену, а сёлета ў студзені маладзёна пасьля доўгіх ваганьняў забралі на тэрміновую вайсковую службу ў лепельскую вайсковую частку.

12 траўня адбыўся суд над удзельнікамі акцыі "Школа для ўсіх". Судзьдзя Бураўцоў прызнаў актывістаў вінаватымі ў парушэньні парадку правядзеньня масавых мерапрыемстваў. Адміністрацыйны суд Салігорску пакараў грашовымі штрафамі актывістаў арганізацыі Малады Фронт. Хрысьціну Самойлаву аштрафаваў на 20 базавых велічыняў, Глеба Самойлава – на 10, Ілью Нагорнага – на 15 базавых велічыняў. Удзельнікі акцыі Ільля Шыла і Анастасія Хадакоўская былі адпушчаныя без складаньня пратаколу як непайнагадовыя.

Алесь БЯЛЯЦКІ:

"...Ня трэба крывадушнічаць"

Апошнім часам Аляксандр Лукашэнка зрабіў шэраг заяваў адносна сітуацыі з правамі чалавека ў краіне. Да прыкладу, у інтэрв'ю агенцтву "Рэйтэрс" ён сказаў, што ў адрозьненне ад еўрапейскіх краінаў не выкарыстоўваў сьлезачны газ і вадамёты для разгону дэманстрантаў. А падчас пэздкі ў Салігорск выказаў меркаваньне, што аснова праграмы "Усходняе партнёрства" – прагматычнае супрацоўніцтва. Маўляў, "прычым тут правы чалавека да нафты і газу?" Якія мэты мае такая рыторыка кіраўніка Беларусі? Пра гэта гутарка з праваабаронцам Алесем Бяляцкім.

Алесь БЯЛЯЦКІ

– Спадар Лукашэнка хоча чытаць у праграме "Усходняе партнёрства" тое, што хоча там бачыць, – гаворыць Алесь Бяляцкі. – Але рамкі, якія зададзеныя яшчэ перад пачаткам гэтай праграмы, з якой пагадзіліся ўсе 6 краінаў, уключаюць у сябе ня толькі паляпшэньне эканамічнага супрацоўніцтва, але паляпшэньне сітуацыі з дэмакратыяй, правамі чалавека канкрэтна ў кожнай з гэтых шасьці краінаў.

Сітуацыя ў гэтых краінах даволі няроўная. Мы бачым: іх страсяюць перманентныя крызісы. І апошнія выбары ў Малдове, якія скончыліся дэманстрацыяй і арыштамі. Дэманстрацыі ў Грузіі, і супраць дэманстрантаў ужываецца сіла. І гадавай даўнасьці вялікая дэманстрацыя ў Армэніі, якая была гвалтам разгананая. І ў нас праблемы, якія перманентна працягваюцца – я маю на ўвазе, разгону пікетаў і рэзкае абмежаваньне мірных дэманстрацыяў, якое нічым не абгрунтаванае.

Сітуацыя з правамі чалавека ў гэтых краінах неадназначная. І таму праграма "Усходняе партнёрства" мае адну з мэтаў – паляпшэньне гэтай сітуацыі. Калі спадару Лукашэнка не падабаюцца правы чалавека ў тым выглядзе, у якім яны прапісаны ў міжнародных дакументах – няхай ён тады выйдзе з ААН, а не ўваходзіць ва "Усходняе партнёрства".

Наша задача – дамагчыся, каб гэтая праграма не ператварылася ў чыста тэхнічны праект. Таму такая пазіцыя Еўрасаюзу, якая прапануе супрацоўніцтва і адначасова не пагаджаецца на чыста тэхнічнае супрацоўніцтва, а бачыць гэта ў комплексе, падаецца мне вельмі важнай для ўсёй Беларусі, для беларускіх грамадзянаў.

– А як выглядае сітуацыя з правамі чалавека ў Беларусі на фоне астатніх краінаў, якія далучыліся да праграмы "Усходняе партнёрства"?

– Дзесьці ў вельмі невялікай колькасьці выпадкаў лепш. І гэта датычыцца разьвіцьця інфраструктуры і нейкага агульнага сацыяльнага забесьпячэньня, эканамічнага разьвіцьця, напрыклад, параўнальна з Малдовай, Грузіяй ці Армэніяй. Але ў той жа час, з пункту гледжаньня дэмакратычных інстытутаў, Беларусь знаходзіцца ў самым хвасьце. Ну хача б тое, што Беларусь не зьяўляецца сябрам Рады Еўропы, гаворыць само за сябе. Нават Азербайджан зьяўляецца сябрам Рады Еўропы, і зыходзячы з тых рэкамендацыяў і добраахвотных абавязкаў за апошнія пяць гадоў вельмі прагрэсуе ў плане разьвіцьця дэмакратычных інстытутаў. Можна казаць пра значны ўдзел грамадзкіх арганізацыяў у кантролі над выканаўчымі ўладамі. Колькасьць палітычных вязьняў у

Азербайджане – а лік ішоў там на сотні – зараз вельмі хутка зьмяняецца. І гэтага якраз дабіваюцца прадстаўнікі няўрадавых праваабарончых арганізацыяў.

Што датычыцца Армэніі, Грузіі, Украіны, Малдовы, то ўзровень дэмакратыі, узровень падзелу ўлады там на галаву вышэйшы. Я быў ва ўсіх гэтых краінах цягам апошніх гадоў. Пару месяцаў таму, калі там быў Лукашэнка, я быў у Армэніі. Рэальна бачна, колькі там палітычная культура і культура грамадзтва вышэйшая за тое, што адбываецца ў Беларусі. Гэта ж тычыцца і сродкаў масавай інфармацыі, палітычных партыяў і грамадзкіх арганізацыяў. Калі казаць пра агульны фон, то Беларусь, насамрэч, пляецца тут у хвасьце.

– Дыялог Еўрасаюзу з афіцыйным Менскам у сфэры правоў чалавека – а на першым этапе з міністэрствам замежных справаў Беларусі – не прадугледжвае ўдзелу грамадзянскай супольнасьці. Можна прадбачыць, як будзе ісьці гэты дыялог, калі Лукашэнка цяпер заяўляе: "Хто сьняў у Беларусі супраць правоў чалавека?"

– Ён непасрэдна адказны за грамадзкую, палітычную дыскрымінацыю беларускіх грамадзянаў. Крывадушнічаць ня трэба. Я параіў бы яму быць больш шчырым і з сабой, і з беларускімі грамадзянамі.

Праграма "Усходняе партнёрства" дае вельмі вялікія магчымасьці, але імі трэба яшчэ ўмець скарыстацца. "Усходняе партнёрства" для нас і цікавае тым, што прадугледжвае актыўны ўдзел прадстаўнікоў няўрадавых арганізацыяў. І я спадзяюся, што гэта дасьць магчымасьць урэшце рэшт, можа, пры ўдзеле Еўрасаюзу, сесці за адзін стол з прадстаўнікамі беларускага ўраду. І назваць тыя праблемы адкрыта, вочы ў вочы, якія сьняў ёсьць у пытаньнях разьвіцьця грамадзянскай супольнасьці, дэмакратыі і правоў чалавека.

Паводле Радыё "Свабода".

Можна прагназаваць, што "Наша Вясна" ізноў ня будзе зарэгістраваная...

Сябры ГПА "Наша Вясна", дакументы для рэгістрацыі якога ў чарговы раз пададзеныя ў Міністэрства юстыцыі, паведамляюць, што па месцы іх працы прыходзяць запыты і тэлефанаваньні з Мініюсту. У працадаўцаў цікавіцца ўсялякай інфармацыяй, датычнай жыцьця і дзейнасьці іх супрацоўнікаў, што сталі заснавальнікамі праваабарончага аб'яднаньня.

Праваабаронцы разглядаюць падобныя дзеянні Мініюсту як пошук новых, сфальсіфікаваных, прычынаў для чарговай адмовы ў рэгістрацыі. Сьведчаньне таго, што міністэрства не зьбіраецца рабіць аб'ектыўную праверку дакументаў і рэгістраваць аб'яднаньне, заснавальнікі "Нашай Вясны" бачаць і ў тым, што выканаўцам па правярцы дакументаў праваабарончага аб'яднаньня ізноў прызначаны спецыяліст Мініюсту Аляксандр Харытон.

Да таго ж 12 траўня, па БТ быў паказаны сюжэт, дзе абсалютна ілжыва і неабгрунтавана абвінавачваліся і абражаліся і арганізацыя, і праваабаронцы.

Як зазначае законны прадстаўнік інтарэсаў заснавальнікаў ГПА "Наша Вясна" праваабаронца Уладзімір Лабковіч, усе гэтыя факты прыводзяць да высновы, што зноўку пачалася кампанія па дыскрэдытацыі праваабаронцаў: "Можна прагназаваць, што ГПА "Наша Вясна" ізноў ня будзе зарэгістраваная. Гэтая сітуацыя зьяўляецца яскравым пацьверджаньнем таго, што ніякіх сістэмных зьменаў у Беларусі не адбываецца і ў праваабаронцаў на сьняў фактычна няма магчымасьці легальна дзейнічаць у краіне."

Франака Вячорку прызвалі... законна?

5 траўня Цэнтральны вайсковы суд перанёс разгляд скаргі Франака Вячоркі з-за няўжыўкі заяўніка зыску – кіраўніцтва вайскавай часткі вырашыла не адпусьціць моладзевага актывіста ў Менск, аднак судзьдзі запатрабавалі ўсё ж зрабіць гэта 12 траўня.

Яшчэ 4 траўня кіраўніцтва вайскавай часткі ў Мазыры, дзе з лютага бягучага году праходзіць тэрміновую службу гвалтоўна прызваны лідэр Моладзі БНФ, прыняло рашэньне не адпусьціць Франака ў Менск, спадзеючыся, што разгляд зыску вырашана будзе праводзіць без самога маладзёна, аднак судзьдзі пастанавілі па іншаму.

"Працэс не адбыўся, паколькі камандаваньне часткі, дзе служыць Франак, не выпусьціла яго на суд. Вайсковы судзьдзі досыць дэмакратычна і лагодна паставіліся да ўдзельнікаў, запыталі меркаваньне адваката а таксама бацькі Франака Вінцука Вячоркі, у выніку чаго пастанавілі перанесьці працэс і абавязаць вайскоўцаў прывезьці Франака ў Менск". — кажа намесьнік старшыні Моладзі БНФ Антон Каліноўскі.

12 траўня пачаўся разгляд касацыйнай скаргі Франака Вячоркі. У вайсковым судзе Франак дамагаецца скасаваньня пастановы суда ніжэйшай інстанцыі, які прызнаў дзеяньні вайскоўцаў і вайсковых медыкаў законнымі. На суд у справе Франака Вячоркі прыйшлі сваякі і паплечнікі хлопца з моладзі БНФ. Але яшчэ большую частку слухачоў у судовай зале складалі невядомыя маладыя людзі з голенымі галавамі, якіх прывёў туды мужчына сярэдняга веку з вайскавай выпраўкай. Маладыя людзі адмаўляліся прадстаўца і

адказаць, з якой яны навучальнай установы ці ведамства.

У судзе вайсковы камісар Савецкага раёну Менску Алег Загорскі паведаміў, што людзі ў цывільным, якія аддавалі ў ваенкамаце загады вайскоўцам падчас затрыманьня Франка, былі ягонымі саслужыўцамі і па-за службай папросту давалі яму нейкія парадцы.

Падчас службы ў войску Франак пачаў публікаваць у інтэрнэце свой вайсковы дзёньнік. З-за гэтага хлопец ужо атрымаў некалькі нарадаў і пагрозы крымінальнага перасьледу за дыскрэдытацыю войска.

Франак Вячорка лічыць, што людзі, якія аддалі вайскоўцам загад гвалтоўна забраць моладзевых актывістаў у войска, каб такім чынам ізаляваць іх ад грамадства, пралічыліся: "Яны хацелі ізаляваць мяне на пэўнага года. У іх нешта ўсё не атрымлівалася, і цяпер яны разграбуюць. Я вяду дзёньнік у інтэрнэце, дзе апісваю сваё салдацкае жыццё. Ім гэта не падабаецца, таму што я апісваю бытавыя ўмовы, у якіх знаходзяцца салдаты – без усялякага фінансаваньня і магчымасьці нармальнага стасункаў паміж салдатамі і афіцэрамі. Яны ўсё гэта хацелі схавачь".

Вайскавому суду спатрэбілася адна гадзіна, каб пастанавіць, што рашэньне міжгарнізоннага суда было правільным.

"Натуральна, я не спадзяваўся, што адна з асобна ўзятых дэталей сістэмы дасьць збой. Сістэма працуе. Гэта неабходны этап, гэта неабходная інстанцыя дзеля таго, каб зьвяртацца ў міжнародныя органы, міжнародныя структуры, да той жа Камісіі па правах чалавека ААН".

Франак ВЯЧОРКА ў судзе.

Сваякі Франака Вячоркі непакояцца за стан ягонага здароўя і будуць настойваць, каб хлопца абсьледавалі кваліфікаваныя кардыёлагі.

Франак Вячорка адразу пасля суда зьехаў разам з намесьнікам камандзіра часткі па ідэалогіі. Той суправаджаў Франака ў Менск і мусіць адвезьці хлопца ў Мазыры. Наконт таго, што Франак два тыдні не атрымлівае недзяржаўную прэсу, адказны за ідэалогію маёр паведаміў, што пакуль не валодае інфармацыяй пра гэта.

Нагадаем: 30 студзеня Франака Вячорку затрымалі на вуліцы міліцыянты, якімі камандавалі людзі ў цывільным. Яго кінулі ў машыну і адвезьлі ў ваенкамат. Там хлопцу нанеслі некалькі ўдараў па твары і галаве. Гэта засьведчыла судова-медычная экспэртыза. Вайскоўцы назіралі за дзеяньнямі людзей у цывільным, але ня ўмешваліся. Адрозьні з ваенкамату Франака адвезьлі ў вайсковую частку ў Баранавічах. 7 лютага ён прыняў прысягу. Моладзевы актывіст служыць ў Мазыры.

За сыцяг, за мову...

(Пачатак на стар. 1)

У знак пратэсту моладзевыя актывісты селі на зямлю, сашчапіўшы рукі. Дэманстрантаў узялі ў шчыльнае кола. Знаходзячыся ў ачапленьні, маладыя патрыёты скандавалі "Жыве Беларусь!", "Свабоду палітвязьням", а таксама сьпявалі нацыянальны

гімн "Магутны Божа". Прымнялася жорсткая фізічная сіла, супрацоўнікі АМАПу білі нагамі сядзячых удзельнікаў, зьбівалі нават дзяўчат. Людзей трымалі ў ачапленьні на працягу гадзіны. Пасьля заканчэньня акцыі супрацоўнікамі АМАПу ў цывільным быў схоплены актывіст грамадзянскай кампаніі "Еўрапейская Беларусь" Максім Вінярскі. Яго пасадзілі ў мікрааўтобус з зацемяненым шклом і павезьлі ў невядомым накірунку. Пазьней стала вядома, што апазіцыянера даставілі ў Цэнтральны РУУС.

Калі людзі сталі пакідаць плошчу, адна з удзельніцаў акцыі паспрабавала замацаваць на ліхтарным слупе бел-чырвона-белы сыцяг. Да актывісткі адрозьні падбеглі некалькі амапаўцаў і сілаю адабралі сыцяг.

Яшчэ некалькі апазіцыянераў былі дастаўленыя ў Кастрычніцкі РУУС, у тым ліку актывіст "Еўрапейскай Беларусі" Яўген Скрабец, актывісты Маладога Фронту Павал Кур'яновіч, Валеры Мацкевіч, актывістка "Еўрапейскай Беларусі" Алеся

Якубоўская. Актывіста Маладога Фронту Аляксея Янушэўскага затрымалі на прыпынку, калі ён зьбіраўся сесць у аўтобус і даставілі ў Цэнтральны РУУС Менску.

Людзі ў цывільным вялі ўдзельнікі акцыі пад канвоем да офісу Партыі БНФ на праспекце Машэрава. Непасрэдна ля будынку офісу былі арыштаваныя Ягор Варапаеў з Асіповічаў і Аляксандр Лазар з Магілёву. Іх даставілі ў Цэнтральны РУУС Менску, а недзе праз паўгадзіны адпусьцілі. У 20.30 усе затрыманыя былі на волі.

"Не зьдзіўлюся, калі справа "Arche" будзе спыненая"

7 траўня Берасьцейскі абласны суд разгледзеў касацыйную скаргу на рашэньне Маскоўскага райсуда Берасьця аб прызнаньні шэрагу публікацыяў у № 7-8 незалежнага часопіса "Arche" "экстрэмісцкімі матэрыяламі, якія падлягаюць зьнішчэньню".

Адвакат Павел Сапелка, які прадстаўляе інтарэсы часопіса ў судзе, у касацыйнай скарге прасіў адмяніць рашэньне суду першай інстанцыі у сувязі з тым, што яно зьяўляецца неабгрунтаваным і незаконным. Паводле адваката, КДБ не прадставіла неабходныя доказы таго, што публікацыі ў выданьні зьяўляюцца экстрэмісцкімі.

Абласны суд цалкам пагадзіўся з пазіцыяй адваката і адмяніў рашэньне суда Маскоўскага раёну Берасьця, накіраваўшы туды справу на новы разгляд.

Юрыст і праваабаронца Валянцін Стэфановіч каментуе сітуацыю: "Варта адзначыць, што гэта ўжо ня першая спроба Камітэту дзяржбяспекі прызнаць нейкія друкаваныя матэрыялы экстрэмісцкімі. Нагадаю, што ў мінулым годзе ў Гарадзенскай вобласці такіх спробаў было некалькі. Як мне падаецца, зараз сітуацыя вельмі падобная на тую, якая была з газетай "Свабода", калі суд Ёўскага

раёну прызнаў публікацыі ў адным з нумароў выданьня, экстрэмісцкімі. А калі гэтае рашэньне было абскарджана ў касацыйным парадку, то Гарадзенскі абласны суд адмяніў папярэдняе рашэньне па фармальных працэсуальных прычынах і накіраваў справу на новы разгляд.

Між тым цалкам не зразумела, на падставе чаго Камітэт дзяржаўнай бяспекі сам мог прыйсьці да высновы, што гэтыя матэрыялы экстрэмісцкага характару? Дзеля гэтага суд павінен прызначыць правядзеньне адпаведнай экспэртэзы ва ўстаноўе, якія валодае ведамі ў гэтай галіне. Суд жа Ёўскага раёну справу гэтую, можна сказаць, пахаваў, фармальна спаслаўшыся на тое, што заява была пададзена з парушэньнямі Грамадзянска-працэсуальнага кодэксу.

Дарэчы, такая ж сітуацыя атрымалася і з іншай справай, якая разглядалася ў адным з раённых судаў Гарадні і па якой праваабарончы "Агляд-хроніку парушэньняў правоў чалавека за 2004 год" хацелі прызнаць экстрэмісцкім.

Я мяркую, што сёньняшняе судовае рашэньне таксама не выпадковае, таму што справа "Arche" мела вялікі грамадзкі рэзананс. Дарэчы, судовае паседжаньне было закры-

тым, на яго нікога акрамя адваката не дапусьцілі. Ну, а ў зьвязку з тым, што ў той самы час у Празе адбываўся саміт, на які была запрошана афіцыйная дэлегацыя Беларусі, то, натуральна, ва ўладаў не было аніякіх іншых варыянтаў, як проста адмяніць першаснае рашэньне, накіраваў яго ў першую судовую інстанцыю. І я не зьдзіўлюся, а хутчэй за ўсё так і будзе, што справа "Arche" таксама будзе спыненая, бо высьветліцца, што заява пададзена з якімі-небудзь працэсуальнымі парушэньнямі.

Не магу не адзначыць, што сама сітуацыя з Законам аб экстрэмізме ня можа нас, праваабаронцаў, не хваляваць, таму што ў самім законе фармулёўка паняцьцяў "экстрэмізм" і "экстрэмісцкія матэрыялы" даецца вельмі шырока і размыта, што дае магчымасьць разнастайных трактовак і маніпуляцыяў. Яшчэ калі толькі прынялі гэты закон, мы выказалі сваю заклапочанасьць тым, што ён можа выкарыстоўвацца ў мэтах падаўленьня дэмакратычных арганізацыяў, партыяў, а таксама незалежных сродкаў масавай інфармацыі. Практыка ўжо, на жаль, паказвае, што ва ўладаў ёсьць такія памкненьні – прызнаць экстрэмісцкімі некаторыя СМІ, якія насамрэч такімі не зьяўляюцца."

"Вольны горад" суд не падтрымаў

6 траўня ў Магілёўскім абласным судзе адбыўся разгляд касацыйнай скаргі рэдактара незалежнай крычаўскай газеты "Вольны горад" Сяргея Няроўнага і заснавальніка гэтага выданьня Уладзіміра Кудраўцава на пастанову Чавускага раённага суда ад 17 лютага.

Калегія па грамадзянскіх справах пад старшынствам намесьніка старшыні Магілёўскага абласнога суда Сьвятланы Стальмаховай з удзелам судзьдзяў Домніч і Маймусавай падтрымала рашэньне ніжэйшастаячай інстанцыі аб незадавальненьні зыску "Вольнага горада" да дзяржаўнай газеты "Ленинский клич" аб абароне гонару, годнасьці і дэлавой рэпутацыі.

Нагадаем, што нагоды для зыску паслужыла серыя фельетонаў, якія ад 2005 да 2007 году амаль штосутоты друкаваліся ў газеце Крычаўскага гарвыканкаму "Ленинский клич". Пасквілі пачалі зьяўляцца ў адказ на жорсткую крытыку "Вольным горадам" працы рэдакцыі дзяржаўнага выданьня. Паводле заяўнікаў, аўтары фельетонаў мэтанакіравана скажалі факты з дзейнасьці апазіцыйных палітыкаў, каб ачарніць іх у вачах простых людзей. Судовая справа цягнулася больш за год. Было ўстаноўлена, што гумарэскі пісалі рэдактарка "Ленинского клича" Тацяна Ёўкіна,

яе намесьнік Уладзімір Далецкі, а таксама карэспандэнты газеты Аляксандр Гаўрыленка і Аляксей Іванов. Нягледзячы на вынікі лінгвістычнай экспэртэзы, паводле якой надрукаваныя ў дзяржвыданьні "творы" зьяўляюцца памфлетаў, што пераходзяць у пасквілі, Чавускі раённы суд адмовіў заяўнікам Сяргею Няроўнаму і Уладзіміру Кудраўцаву ў задавальненьні зыску на той падставе, што падабенства паміж персанажамі "гумарэсак" і рэальнымі асобамі не ўстаноўлена.

Рэдактар недзяржаўнай мала-накладнай газеты "Вольны горад" Сяргей Няроўны ўпэўнены, што гэта палітычна матываванае рашэньне і чарговы раз перамагло тэлефоннае права: "Паседжаньне доўжылася каля 2 гадзінаў. Вельмі добра падрыхтавалася і выступіла наша адвакат Кацярына Маліноўская, аднак, на жаль, вырак абласнога суда ня мог быць іншым, бо яны не прымаюць рашэньне самастойна. Зараз створаны сапраўды прэцэдэнт, сутнасьць якога заключаецца ў тым, што, зьмяніўшы дзьве літары ў прозьвішчы чалавека, можна пісаць пра яго што заўгодна. Цяпер у "Вольным горадзе" мы падрабязна праінфармуем чытачоў пра ход судовай справы, надрукуем дакументы, выступы, каб людзі самі змаглі разабрацца."

Беларусь – у лідэрах па кантролі за інтэрнэтам

Паводле дасьледаваньняў прыватнай амерыканскай кампаніі "CryptoHippie", якая спецыялізуецца ў тэхналогіі канфідэнтэльнасьці, Беларусь займае трэцяе месца ў рэйтынгу дзяржаваў з самым моцным электронным кантролем. На першай і другой пазіцыі – адпаведна Кітай і КНДР. Чацьвёртае месца належыць Расіі.

Даклад грунтуецца на інфармацыі ад розных арганізацыяў, сярод якіх Цэнтр электроннай прыватнай інфармацыі (Electronic Privacy Information Center), "Рэпарцёры бяз межаў", Freedom House, Інстытут Людвіга фон Мізэса, фонд "Heritage Foundation".

Публікацыя дакладу "CryptoHippie" выклікала пэўны скандал у заходніх СМІ. Як вынікае з дасьледаваньня, наступныя пасьля Расіі месцы займаюць такія дэмакратычныя краіны, як Вялікабрытанія, ЗША, Францыя, Ізраіль, Нямеччына.

Паводле дасьледчыкаў, за электронным кантролем у розных дзяржавах стаяць самыя розныя групы. У выпадку з Кітаем, Паўднёвай Карэяй, Беларуссю ды Расіяй незаконнае ўварваньне ў прыватную сферу грамадзянаў – справа дзяржавы. За грамадзянамі заходніх краінаў могуць незаконна сачыць розныя фінансавыя групы, а пасьля 11 верасьня 2001 г. – ведамствы па барацьбе з тэрарызмам.

Усе чатырнаццаць – вязьні сумлення

Заява міжнароднай праваабарончай арганізацыі Amnesty International

*Рыгору Аляксеевічу Васілевічу,
Генеральнаму Пракурору РБ
вул. Інтэрнацыянальная, 22
220050, Менск
Беларусь*
Тэлефон: +375 (17) 226 43 57
Факс: +375 (17) 226 42 52

Парушэнні правоў на свабоду сходаў і самавыражэння

Шаноўны
Генеральны Пракурор,

Я пішу вам у сувязі са справай адзінаццаці маладых людзей, якія зараз адбываюць тэрміны абмежавання свабоды за ўдзел у акцыі пратэсту ў Менску ў студзені 2008. Amnesty International мяркуе, што ім было вынесенае пакараньне, якое можна прыраўняць да зняволення, за мірнае карыстаньне сваімі правамі на свабоду сходаў і самавыражэння, і па гэтай прычыне лічыць іх вязьнямі сумлення.

Чатырнаццаць чалавек падвергліся крымінальнаму перасьледу за ўдзел у дэманстрацыі, якая адбылася ў Менску ў студзені 2008 году з мэтай пратэсту супраць увядзеньня новага падатковага заканадаўства для дробных прадпрымальнікаў. Антон Коіпіш і Уладзімір Сяргееў былі аштрафаваны, а Андрэй Кім быў асуджаны да турэмнага зняволення і вызвалены па амністыі ў жніўні 2008 году. Астатнія ж 11 чалавек былі асуджаныя на 1,5 – 2 гады абмежавання волі паводле артыкулу 342 Крымінальнага кодэксу – "удзел або арганізацыя ў дзеяньнях, што груба парушаюць грамадзкі парадка". Арцём Дубскі, Міхаіл Пашкевіч, Тацяна Цішкевіч, Павел Вінаградаў, Аляксей Бондар, Міхаіл Крываў, Алесь Стральцоў і Алесь Чарнышоў былі асуджаныя ў красавіку 2008; Міхаіл Субач і Максім Дашук былі асуджаныя ў траўні, а Аляксандр Баразенка быў асуджаны ў снежні 2008 году. Умовы абмежавання волі, выкладзеныя ў артыкуле 38 Крымінальна-Працэсуальнага кодэксу, настолькі строгія, што Amnesty International лічыць гэта формай зняволення.

Несанкцыянаваная дэманстрацыя супраць увядзеньня прэзідэнцкага дэкрэту №760 аб правілах падаткаабкладаньня і найму для дробных прадпрымальнікаў адбылася 10 студзеня 2008 году. Паводле словаў удзельнікаў і юрыстаў, апятаных Amnesty International, дэманстрацыя была мірнай, і дэманстранты

спрабавалі пазьбегнуць перашкодаў руху транспарту, ідучы па тротуарах, пакуль гэта было магчыма. Пасьля дэманстрацыі 22 чалавекі былі асуджаныя да 15 дзён адміністрацыйнага арышту, а адна – да 22 дзён адміністрацыйнага арышту. Паводле зьвестак, дэманстранты зьвярталіся па дазвол на правядзеньне дэманстрацыі, але не атрымалі адказу на свой запыт да дня дэманстрацыі. Тыя 11 асобаў, аб якіх ідзе гаворка, былі асуджаныя за прычыненне матэрыяльных стратаў бізнэсу па маршруце дэманстрацыі. Адзін з юрыстаў паведаміў Amnesty International, што падчас суда многія дырэктары фірмаў, уключаючы ўсе прыватныя фірмы, адмаўлялі прычыненне якіх-кольвек стратаў.

Я хацеў бы скарыстаць гэтую магчымасьць, каб нагадаць вам, што як краіна-ўдзельніца Міжнароднага Пакту аб Грамадзянскіх і Палітычных Правах (МПАГіПП), Беларусь мусіць абараняць права на свабоду самавыражэння і сходаў. Паводле артыкулу 21 МПАГіПП, ня можа накладатца ніякіх абмежаваньняў на свабоду мірных сходаў "акрамя тых, якія накладваюцца па законе і якія неабходныя ў дэмакратычным грамадстве ў інтарэсах нацыянальнай або грамадзкай бяспекі, грамадзкага парадку, аховы грамадзкага здароўя або маралі, або абароны правоў і свабоды іншых". Камітэт ААН па Правах Чалавека часта знаходзіў парушэнні артыкулу 21 МПАГіПП у тых выпадках, калі дзяржавы накладваюць абмежаванні на права мірных сходаў або патрабуюць, каб дэманстранты зьвярталіся па дазвол, у прыватнасьці калі няма эфектыўнага спосабу апрацэставаць адмову ў такім дазволе. Amnesty International неаднаразова рэгістравала цяжкасьці, з якімі сутыкаліся дэманстранты пры звароце па дазвол на дэманстрацыю, а таксама абмежаванні гэтага права ў Беларусі, што арганізацыя лічыць парушэньнем права на мірны сход.

Адсутнасьць судовага нагляду за ўмовамі выкананьня прысуду

Amnesty International занепакоеная, што, хаця прысуд аб абмежаванні волі выносіўся судзьдзёй, але ўмовы такога абмежаваньня могуць быць зьмененыя афіцэрам міліцыі, адказным за дадзёную справу. У выніку ўзьнікае сітуацыя, калі ўмовы могуць быць адвольна зьмененыя

афіцэрамі міліцыі, і зняволеным стане вельмі цяжка выконваць умовы свайго пакараньня, але яны ня маюць права абскардзіць такія дзеяньні.

Аляксандр Баразенка, які быў асуджаны да аднаго года абмежавання волі, ужо атрымаў два папярэджаньні за парушэньне ўмоваў свайго пакараньня. Паводле зьвестак, ён атрымаў першае папярэджаньне, калі міліцыя нібыта прыйшла да яго дамоў у 12.30 дня 22 сакавіка і не знайшла яго дома. Ён сказаў Amnesty International што ня чуў, каб нехта стукаўся ў дзьверы, і што ніхто не спрабаваў зьвязацца з ім па мабільным тэлефоне. Назаўтра, калі ён адзначаўся ў міліцэйскім участку, у адпаведнасьці з патрабаваньнямі, яму было сказана, што ён атрымаў папярэджаньне. З гэтага часу афіцэр міліцыі, адказны за ягоную справу, запатрабаваў ад яго быць дома ў 8 вечара. Паколькі ён працуе аптовым прадаўцом садавіны і гародніны з 7.30 да 9 гадзінаў вечара, гэта павялічвае цяжкасьці выкананьня ўмоваў.

Міхаіл Пашкевіч нібыта атрымаў папярэджаньне за спазьненне на 20 хвілінаў на шляху з працы дамоў з-за дарожных пробак у Менску. Арцём Дубскі і Максім Дашук зараз пад пагрозай перасьледу паводле Артыкулу 415 Крымінальнага кодэксу за парушэньне ўмоваў свайго пакараньня.

Заява аб кепскім абыходжаньні

Калі Аляксандр Баразенка адзначаўся ў міліцэйскім участку 23 сакавіка, ён быў заведзены ў кабінет і, паводле нашых зьвестак, зьбіты афіцэрам міліцыі. Пасьля гэтага ён прайшоў курс лячэньня ў шпіталі ў сувязі са страсеньнем мозгу.

Amnesty International заклікае вас:

– неадкладна і безумоўна зьняць усе абмежаваньні, накладзеныя на Арцёма Дубскага, Міхаіла Пашкевіча, Тацяну Цішкевіч, Паўла Вінаградава, Аляксея Бондара, Міхаіла Крывава, Алесь Стральцова, Алесь Чарнышоў, Міхаіла Субача, Максіма Дашука і Аляксандра Баразенку;

– забясьпечыць правядзеньне хуткага, усебаковага і незалежнага расьсьледаваньня заяваў аб зьбіцьці Аляксандра Баразенкі ў міліцэйскім участку 23 сакавіка;

– расьсьледаваць дзеяньні афіцэраў міліцыі, адказных за нагляд за выкананьнем умоваў абмежаваньня волі і забясьпечыць справядлівую і незалежную адносіны да 11 асобаў.

Я чакаю вашага адказу, як толькі вам будзе зручна. Дасылаю копію гэтага ліста міністру ўнутраных справаў.

Шчыра ваш,
Нікаля ДАКВАРС,
Праграмны дырэктар,
Еўрапейская і Цэнтральна-
Азіяцкая Праграма.

5 траўня 2009.

Прадпрымальнік Алесь Макаеў, моладзевы актывіст Андрэй Кім, экс-кандыдат у прэзідэнты Аляксандр Казулін, палітыкі Мікола Статкевіч, Лявон Баршчэўскі, Сяргей Скрабец, Вячаслаў Сіўчык, Міхаіл Марыніч, прадпрымальнік Сяргей Парсукевіч, моладзевыя актывісты Наста Палажанка, Андрэй Цянюта, Мікола Дземідзенка, Арцём Дубскі 4 траўня абвясцілі галадоўку. Яны патрабуюць вызвалення Мікалая Аўтуховіча і яго таварышаў (Юрыя Лявонава і Уладзіміра Асіпенкі), што знаходзяцца з 8 лютага ў турме.

Да акцыі "Галадоўка Салідарнасць" далучыліся апазіцыйны актывіст Сяргей Антошанкаў, а таксама грамадзкія актывісты Ігар Кісель, што жыве ў Францыі, і Алес Алкаеў з Нямеччыны. Яны галадаюць па месцы жыхарства. Такім чынам, галадоўка набыла міжнародны характар. 5 траўня, пра далучэнне да "хатняй" галадоўкі заявілі таксама грамадзкая актывістка Мар'яна Грузьдзіловіч і сябра БХД Зьміцер Бутэнка.

8 траўня Мікалай Аўтуховіч заклікаў спыніць галадоўку салідарнасці з ім. Пра гэта паведаміў адвакат Павел Сапелка, які сустрэўся з Мікалаем Аўтуховічам ў менскім следчым ізалятары. Паводле словаў адваката,

сам Аўтуховіч намераны працягваць галадоўку "да перамогі". "Ён яшчэ больш схуднеў, але трымаецца. На сустрэчу са мной прыйшоў сам", – паведаміў Павел Сапелка.

15 траўня удзельнікі галадоўкі салідарнасці з Мікалаем Аўтуховічам, Юрыем Лявонавым і Уладзімірам Асіпенкам спынілі акцыю. Такое рашэнне яны прынялі пасля звароту да іх беларускіх палітыкаў – аднаго з лідэраў незарэгістраванай партыі "Беларуская хрысціянская дэмак-

ратыя" Паўла Севярынца, кіраўніка Партыі БНФ Лявона Баршчэўскага, лідэра руху "За Свабоду" Аляксандра Мілінкевіча, а таксама Мікалая Статкевіча і Вячаслава Сіўчыка.

Зьвяртаючыся да маладых людзей падчас прэс-канферэнцыі, якая прайшла ўвечары 15 траўня ва ўправе Партыі БНФ, палітыкі заявілі, што асноўная задача галадоўкі салідарнасці з ваўкавыскімі прадпрымальнікамі – прыцягненне ўвагі да іх лёсу – выканана...

Акцыі салідарнасці – кожны дзень

1 траўня каля СІЗА на вуліцы Валадарскага прайшла мірная акцыя салідарнасці з палітвязнем Мікалаем Аўтуховічам. 50 актывістаў грамадзянскай кампаніі "Еўрапейская Беларусь" і Маладога Фронту прыйшлі да сцяны ізалятара з партрэтамі вязняў сумлення, рассяжжай "Свабоду палітвязням!", бел-чырвона-белымі і еўрапейскімі сцягамі. Апазіцыянеры скандавалі: "Свабоду палітвязням!" і "Жыве Беларусь!". У акцыі таксама ўзялі ўдзел моладзевыя лідэры, актывісты "Еўрапейскай Беларусі" Зьміцер Бародка, Яўген Афнагель, Павел Юхневіч, Максім Вінярскі і іншыя. Праз 10 хвілін паўсюль пачатку акцыі да СІЗА пад'ехаў аўтазак, поўны супрацоўнікаў АМАПу. Дэманстрантаў узялі ў кола і паспрабавалі выціснуць. Пры гэтым амапаўцы выхоплівалі з рук актывістаў партрэты і рвалі іх. У знак пратэсту ўдзельнікі акцыі селі на зямлю, трымаючы ў руках партрэты палітвязняў. Удзельнікаў мірнай акцыі сталі груба выцяскаць ад будынку ізалятара. Такім чынам дэманстрантаў фактычна пад канвоем вялі да станцыі метро "Фрунзенская", сістэматычна наносячы удары і абражаючы.

2 траўня а 18-й гадзіне каля 40 актывістаў кампаніі "Еўрапейская Беларусь", Малады Фронт, "Моладзі БНФ", руху "Маладая Беларусь", сталі ў ланцуг салідарнасці на Кастрычніцкай плошчы. Яны трымалі партрэты Мікалая Аўтуховіча і патрабавалі вызвалення яго і

іншых палітвязняў. Сьпецназаўцы адразу выціснулі маладых людзей з Кастрычніцкай плошчы ў бок вуліцы Багдановіча, а адтуль, абкружыўшы, давалі іх уздоўж Сьвіслачы да вуліцы Арлоўскай. Па дарозе сьпецназаўцы жорстка зьбілі некалькі чалавек.

3 траўня ў 18.00 на Кастрычніцкую плошчу традыцыйна выйшлі актывісты грамадзянскай кампаніі "Еўрапейская Беларусь", Маладога Фронту, "Маладой Беларусі". Апазіцыянеры трымалі партрэты палітвязняў Мікалая Аўтуховіча, Юрыя Лявонава і Уладзіміра Асіпенкі, а таксама рассяжжкі "Свабоду палітвязням!", нацыянальны і еўрапейскі сцягі. Праз 5 хвілін на плошчы з'явіліся міліцыянты, якія праз мегафон абвясцілі, што акцыя несанкцыянаваная, хаця існуе пастанова Вярхоўнага суда аб тым, што грамадзяне, якія стаяць на вуліцы з партрэтамі, не парушаюць Закон аб масавых мерапрыемствах. На падаўленне акцыі былі кінуты дзясяткі супрацоўнікаў АМАПу, якія традыцыйна ўзялі ў кола пратэстоўцаў і выціснулі з Кастрычніцкай плошчы. У адказ маладыя апазіцыянеры селі на зямлю з партрэтамі палітвязняў. Такім чынам, у атачэнні амапаўцаў, яны праседзелі на працягу паўгадзіны. Затым маладыя людзі былі адціснутыя супрацоўнікамі міліцыі за будынак Палаца Рэспублікі.

4 траўня на Кастрычніцкай плошчы Менску адбылася акцыя салі-

дарнасці з Мікалаем Аўтуховічам. Прыкладна тры дзясяткі ўдзельнікаў акцыі салідарнасці, трымаючы партрэты Мікалая Аўтуховіча, падышлі пад урадавую трыбуну на Кастрычніцкай плошчы. Калі да іх падышлі байцы сьпецназу, яны селі на асфальт. Яны скандавалі: "Свабоду палітвязням!" А палове на сёму акцыя скончылася.

5 траўня працягнулася акцыя ў падтрымку ваўкавыскага прадпрымальніка Мікалая Аўтуховіча. Народ падыходзіў купкамі па чалавек 6-10 з розных бакоў. Нездзе а 18-й гадзіне людзі з'явіліся на Кастрычніцкай і селі менавіта на тым баку, дзе знаходзіцца Палац Рэспублікі. Пратэстоўцы дасталі рассяжжкі "Свабоду палітвязням!", партрэты Аўтуховіча. Усяго ўзяло ўдзел у акцыі каля 60 чалавек.

6 траўня зноў на Кастрычніцкую плошчу ў Менску выйшла моладзь з партрэтамі Аўтуховіча, Лявонава і Асіпенкі. Падыходзілі маладыя людзі групамі па 5-6 чалавек, разгортвалі бел-чырвона-белыя і еўрапейскія сцягі, рассяжжкі, партрэты палітвязняў. Супрацоўнікі міліцыі, як заўсёды, праз мегафоны папярэджвалі, што акцыя незаконная, пагражалі маладым людзям адміністрацыйнай адказнасцю. Моладзь выгуквала лозунгі "Свабоду палітвязням!", "Жыве Беларусь!". Апрача моладзі ў акцыі ўдзельнічалі лідэр АГП Анатоль Лябедзька, актывісты Зьміцер Бародка, Максім Вінярскі.

Прайшло амаль дзесяць гадоў...

Аднак пра вынікі расьсьледаваньня факту зьнікненьня
Віктара Ганчара яго родным нічога не паведамляюць

Жонка выкрадзенага ў верасьні 1999 году апазіцыйнага палітыка Віктара Ганчара ўжо каторы год спрабуе атрымаць ад пракуратуры інфармацыю пра папярэднія вынікі расьсьледаваньня па справе зьнікненьня свайго мужа. Супрацоўнікі пракуратуры фактычна ігнаруюць усе звароты Зінаіды Ганчар.

На пачатку гэтага году З. Ганчар паведамляла, што атрымала з пракуратуры Менску паведамленьне пра тое, што сьледства па справе яе мужа падоўжана да 24 сакавіка 2009 году і яго будзе весці сьледчы па найважнейшых справах, малодшы дарадца юстыцыі Юры Валер'евіч Вараўка. Тады жанчына зьвярнула-ся да новага сьледчага з просьбай аб сустрэчы: яна як пацярпелая па крымінальнай справе па факце зьнікненьня яе мужа мае права на атрыманьне апавяшчэньняў пра прыняцьце рашэньняў, якія закранаюць яе правы і інтарэсы, а таксама атрымліваць копіі гэтых рашэньняў.

"Гэта ўжо чацьвёрты сьледчы за амаль што 10 гадоў расьсьледаваньня і я ўжо ня ведаю, які па ліку ліст аб тым, што сьледства па справе майго мужа падоўжанае, — распавяла Зінаіда Ганчар. — Я ўвесь час здзіўляюся прыпісцы "Аб выніках расьсьледаваньня вам будзе паведамлена дататкова". На справе ж нічога падобнага не адбываецца. Я ўвесь час дамагаюся размовы з супрацоўнікамі пракуратуры. Так, папярэднік Вараўкі Кухаронак так

са мной і не сустрэўся, хаця яму неаднаразова дасылаліся лісты з просьбай паведаміць хоць нейкую інфармацыю пра папярэднія вынікі расьсьледаваньня."

Ю. В. Вараўка адмовіўся сустрэцца, палічыўшы, што для сустрэчы няма ніякіх падставаў. Праўда, ён прапанаваў зрабіць усё афіцыйна — напісаць хадаініцтва з абгрунтаваньнем неабходнасьці сустрэчы.

Пасьля такой прапановы адвакат Павел Сапелка, які прадстаўляе інтарэсы З. Ганчар, накіраваў у Пракуратуру г. Менску адпаведнае хадаініцтва. У хадаініцтве адвакат прасіў новага сьледчага аб выдачы З. Ганчар "на падставе п.14 арт. 50 Крымінальна-працэсуальнага кодэксу Рэспублікі Беларусь пастановаў пра аднаўленьне і падаўжэньне тэрміну папярэдняга расьсьледаваньня, вынесены сьледчымі ў перыяд папярэдняга расьсьледаваньня па крымінальнай справе па факце зьнікненьня яе мужа Ганчара В.І."

У адказ на хадаініцтва сьледчы Вараўка Ю.В. паведаміў, што "разгледзеўшы матэрыялы крымінальнай справы і хадаініцтва пацярпелай Ганчар З. А. і кіруючыся арт. 136, 137 КПК Рэспублікі Беларусь, паставіў у задавальненьні заяўленага хадаініцтва адмовіць". Сьледчы патлумачыў, што "хадаініцтва заяўлена неабгрунтавана" і "утрымлівае няслушнае тлумачэньне закону".

Адвакат Павел Сапелка, у сваю чаргу заяўляе, што дзеянні супра-

цоўнікаў пракуратуры парушаюць патрабаванні крымінальна-працэсуальнага заканадаўства.

"Я бачу ў дзеяньнях супрацоўнікаў пракуратуры ўсіх узроўняў, да якіх мы зьвярталіся, відавочныя парушэньні патрабаваньняў крымінальна-працэсуальнага заканадаўства. І напружаныя яны на тое, каб ход расьсьледаваньня крымінальнай справы па факце зьнікненьня Віктара Ганчара ня стаў зразумелым ня тое што грамадзкасьці, а нават пацярпелым," — адзначае Павел Сапелка.

Зінаіда Ганчар і яе адвакат зьбіраюцца накіраваць скаргу на дзеянні сьледчага пракурора.

"Мы зьбіраемся прайсьці ўсю працэдuru абскарджаньня гэтага рашэньня. І адказ генпракурора стане кропкай, прынамсі, у частцы нацыянальнага абскарджаньня", — дадаў адвакат.

Нагадаем, 16 верасьня 1999 году былога віцэ-прэм'ера Віктара Ганчара і бізнэсоўца Анатоля Красоўскага выкралі невядомыя асобы. На месцы здарэньня сьледчыя пракуратуры знайшлі плямы крыві. Судмедэксперты далі заключэньне, што гэта кроў Віктара Ганчара. Расьсьледаваньне дадзенай крымінальнай справы неаднаразова прыпынялася, нягледзячы на заявы былых службовых асобаў аб датычнасьці да справы выкраданьня апазіцыйных палітыкаў некаторых асобаў з атачэньня Аляксандра Лукашэнкі.

ЛТП: лячэньне ці гвалт над асобай?

Праблема абмежаваньня права на свабоду і асабістую недатыкальнасьць, а таксама выкарыстаньне прымусовай працы патрапіла ў фокус асаблівай увагі беларускіх праваабаронцаў. У першую чаргу гэта зьвязана з функцыянаваньнем у Беларусі лячэбна-працоўных прафілакторыяў (ЛТП), гэтых рудыментаў камуністычнай эпохі, у якія накіроўваюцца асобы, хворыя на алкагалізм.

Нядаўна на праваабарончым сайце "Spring96.org" зьявіўся адмысловы банер-раздзел "Праблема ЛТП у Беларусі", дзе зьмяшчаюцца як аналітычныя публікацыі па тэме так і матэрыялы, што сьведчаць аб парушэньнях правоў грамадзян, прымусова накіраваных на "лячэньне" ў ЛТП.

У аналітычным аглядзе праваабаронцаў "Сітуацыя з правамі чалавека ў 2008 годзе" ўпершыню зьявіўся разьдзел "Абмежаваньне права на свабоду і асабістую недатыкаль-

насьць. Выкарыстаньне прымусовай працы".

Гэты аналіз, разам з нарматывна-заканадаўчай базай, што рэгулююць дзейнасьць ЛТП ў Беларусі, быў накіраваны на экспэртыз уплывоў міжнародным арганізацыям: у прыватнасьці, у Шведзкі Хельсінскі камітэт і Міжнародную фэдэрацыю правоў чалавека, якія рыхтуюць падрабязнае заключэньне аб тым, наколькі беларускае заканадаўства, што рэгулюе дзейнасьць ЛТП і механізм зьмяшчэньня грамадзянаў на прымусовае лячэньне, адпавядаюць нормам міжнароднага права і стасуюцца з прынятымі абавязцацельствамі Рэспублікі Беларусь у галіне правоў чалавека.

Выклікае цікавасьць і артыкул праваабаронцы Валянціна Стэфановіча "Баі не па правілах, альбо Барацьба з алкагалізмам па-беларуску", першы з серыі публікацыяў, прысьвечаных гэтай актуальнай апошнім часам у грамадзтве тэме — тэме барацьбы з алкагалізмам.

Затрыманыя на канцэрце "Ляпісаў"

7 траўня затрыманнямі скончыўся канцэрт гурту "Ляпіс Трубецкой" у Магілёве. Калі музыкі сталі выконваць кампазіцыю "Freedom Belarus", моладзь разгарнула бел-чырвона-белыя сьцягі. Тут жа, паводле малядых людзей, у залу клубу "Ліра", дзе праходзіў канцэрт, уварваліся міліцыянты і пачалі хапаць тых, хто трымаў сьцягі. Затрымлівалі і тых, хто меў на вопратцы ды заплечніках нацыянальную сімволіку — невялікія бел-чырвона-белыя сьцяжкі і "Пагоні". Агулам затрымалі каля дваццаці чалавек.

"Калі музыкі пачалі выконваць кампазіцыю "Freedom Belarus", я разгарнуў сьцяг. Да мяне адразу ж падбеглі амапаўцы, заламалі рукі, ударылі пад дых і зацягнулі ў машыну. Потым ў яе запіхнулі Віталія Маркава ды Аляксандра Цітова. У міліцыі на нас склалі пратакол апытаньня, копію якога нам адмовіліся даваць. Нам казалі, што мы пастаўлены на фота-відэаўлік", — паведаміў пасьля вызваленьня Станіслаў Сенакосаў.